

Hạnh nguyện báo hiếu và tâm thức tri ân trong Lễ Sen Đôn Ta

ISSN: 2734-9195 17:31 02/10/2026

Lễ Sen Đôn Ta của đồng bào Khmer Nam Bộ không chỉ là một nghi lễ tôn giáo hay sinh hoạt tín ngưỡng dân gian thuần túy, mà còn là một thiết chế văn hóa mang đậm tính nhân văn.

Tóm tắt: Bài viết phân tích và đánh giá giá trị văn hóa, tín ngưỡng của lễ hội Sen Đôn Ta (lễ cúng ông bà) trong đời sống đồng bào Khmer Nam Bộ. Qua khảo sát thực tế tại tỉnh Cà Mau, bài viết làm rõ sự kết hợp hài hòa giữa “nếp xưa” đạo hiếu, tinh thần gắn kết cộng đồng với “đời sống mới” văn minh, tiến bộ, dưới sự đồng hành của Phật giáo Nam tông và chính quyền các cấp.

Trong bức tranh đa dạng của văn hóa các dân tộc Việt Nam, đồng bào Khmer Nam Bộ giữ vai trò chủ thể của một nền văn hóa lâu đời, mang đậm dấu ấn triết lý Phật giáo Nam tông. Trải qua chiều dài lịch sử, các giá trị văn hóa truyền thống không ngừng được bồi đắp, thích ứng và phát triển cùng nhịp sống hiện đại.

Trong cuộc sống hội nhập và phát triển năng động của vùng miền Tây sông nước, lễ Sen Đôn Ta lộng lẫy tỏa sáng như một khoảng lặng tâm linh ấm áp.

Trong đó, lễ Sen Đôn Ta (lễ cúng ông bà) là một trong những di sản văn hóa phi vật thể, nghi lễ tôn giáo lớn và thiêng liêng nhất trong năm của đồng bào Khmer. Không chỉ phản ánh đạo lý uống nước nhớ nguồn, lễ hội còn là không gian văn hóa tâm linh thắt chặt khối đại đoàn kết toàn dân tộc.

Không gian tri ân và đạo lý hiếu kính tại gia đình

Lễ Sen Đôn Ta là dịp để con cháu thực hành hạnh nguyện báo hiếu đối với ông bà, cha mẹ và các bậc tiền nhân. Tại các phum sóc - đơn cử như ấp Đường Đào, xã Hồ Thị Kỷ, tỉnh Cà Mau - không khí chuẩn bị lễ hội diễn ra vô cùng trang nghiêm và ấm cúng.

Bà Thị Rel (ấp Đường Đào, xã Hồ Thị Kỷ), các thế hệ trong gia đình cũng đang cùng nhau chuẩn bị lễ vật để mang lên chùa.

Bà Nhung tỉ mỉ xếp từng vắt cơm, chuẩn bị đĩa hoa quả và tiền lẻ đặt lên mâm tròn.

Các gia đình Phật tử thường chuẩn bị mâm lễ dâng lên bàn thờ tổ tiên với những đĩa cơm vắt (Bai bēnd), mâm ngũ quả và các vật phẩm truyền thống.

Nghi thức tại gia không chỉ mang ý nghĩa tưởng niệm cá nhân mà còn là phương thức giáo dục truyền thống đạo đức cho thế hệ trẻ, củng cố nền tảng gia đạo và sự gắn kết huyết thống trong dòng họ.

Ngôi chùa Nam tông: Điểm tựa tâm linh và hội tụ cộng đồng

Bên cạnh không gian gia đình, ngôi chùa Khmer đóng vai trò là trung tâm sinh hoạt văn hóa, tôn giáo và tâm linh của cộng đồng phum sóc. Trong những ngày diễn ra lễ Sen Đôn Ta, tại các ngôi cổ tự như chùa Chrunh Khmer (Rạch Giồng), đông đảo chư Tăng và Phật tử tề tựu thực hành các nghi thức Phật giáo.

Trong không gian chính điện nguy nga, Phật tử cùng nhau xếp hàng trang nghiêm, đặt mâm lễ vật trước các chư Tăng để thực hiện nghi thức tụng kinh cầu siêu và hồi hướng đến người thân đã khuất.

Tại đây, các Phật tử trang nghiêm thực hiện nghi thức tụng kinh cầu siêu, dâng cơm và hồi hướng phước báu đến cửu huyền thất tổ. Đại đức Hữu Nhiều, Trụ trì chùa Chrunh Khmer, nhận định rằng lễ Sen Đôn Ta là dịp để thực hành hạnh nguyện báo hiếu theo giáo lý Phật giáo.

Hòa thượng Tăng Sa Vong, Trụ trì chùa Buppharam, Phó Chủ tịch Hội Đoàn kết sư sãi yêu nước tỉnh Cà Mau, đánh giá rằng sự phát triển kinh tế - xã hội và hoàn thiện hạ tầng đã nâng cao đời sống vật chất, tinh thần cho đồng bào Khmer. Lễ Đôn Ta nay đã vươn mình khỏi không gian hẹp của một dân tộc để trở thành ngày hội văn hóa chung của khối đoàn kết ba dân tộc Kinh - Khmer - Hoa trên địa bàn. Lễ hội có các loại hình nghệ thuật truyền thống như múa Rô-băm, múa Rom-vong, trình diễn nhạc ngũ âm và các trò chơi dân gian, tạo nên không khí hoan hỉ, đoàn kết.

Sự quan tâm của hệ thống chính trị và sức sống mới của di sản

Thành công và ý nghĩa sâu sắc của lễ Sen Đôn Ta còn có sự đóng góp từ chủ trương, chính sách dân tộc, tôn giáo đúng đắn của Đảng và Nhà nước. Các đồng chí lãnh đạo Tỉnh ủy, HĐND, UBND, Ủy ban MTTQ Việt Nam tỉnh Cà Mau thường xuyên thăm hỏi, chúc mừng các vị chức sắc, sư sãi và đồng bào Phật tử. Lãnh đạo tỉnh nhiều lần khẳng định vai trò then chốt của các vị chư Tăng và đồng bào Khmer trong việc thực hiện thắng lợi các mục tiêu phát triển kinh tế - xã hội, củng cố vững chắc khối đại đoàn kết toàn dân tộc.

Bà Hữu Thị Nhung (ấp Đường Đào, xã Hồ Thị Kỷ) đang đội mâm tròn cơm vắt vòng quanh Chính điện tổ lòng thành Kính Tam Bảo và Tổ tiên.

Gia đình anh Danh Út (ấp Đường Đào, xã Hồ Thị Kỷ) đang cùng nhau chuẩn bị mâm lễ dâng lên bàn thờ tổ tiên.

Trên chiếc bàn gỗ đặt dưới tấm ảnh cửu huyền thất tổ, những đĩa cơm vắt (Bai Bênd), mâm trái cây đủ sắc màu cùng những lá cờ cá sấu ngũ sắc được sắp xếp chỉnh chu.

Khảo sát thực tiễn cho thấy một tín hiệu tích cực là sự chủ động tham gia của thế hệ trẻ. Nhờ các chương trình bảo tồn di sản và lớp học chữ Khmer tại các ngôi chùa vào dịp hè, thế hệ trẻ hiểu sâu sắc hơn về ý nghĩa của từng nghi thức truyền thống.

Hình ảnh những thiếu nữ Khmer trong trang phục truyền thống thành kính dâng mâm lễ vật (Bai bênd) hay những thanh niên hỗ trợ chư Tăng tổ chức lễ hội minh chứng cho sự tiếp nối bền bỉ giữa các thế hệ.

Lễ Sen Đôn Ta của đồng bào Khmer Nam Bộ không chỉ là một nghi lễ tôn giáo hay sinh hoạt tín ngưỡng dân gian thuần túy, mà còn là một thiết chế văn hóa mang đậm tính nhân văn. Giữa dòng chảy hội nhập và phát triển, lễ hội vẫn giữ được “nếp xưa” về đạo hiếu, tình đoàn kết. Sự kết hợp nhuần nhuyễn giữa truyền thống và hiện đại đã tiếp thêm sức sống mới, góp phần bồi đắp nền tảng văn hóa tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc, để đồng bào Khmer cùng các dân tộc anh em tiếp tục xây dựng quê hương ngày càng giàu đẹp, văn minh.

Bài và ảnh: **Chim Đôn Ta - Chanh Đa**